

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

יא א מ"י פ"ו מהלכות
מינות הלכה א ופ"ה
שם על ט"ו ע"ש פ"מ:
יב ב מ"י פ"ו שם הלכה
ט:

פ"ה הרא"ש

שיעור השתחואה והלכה
למשא מסיני הוא: אי
דאמר ליה לא תנוד
למה לי שדייה. כיון
דמכור טמא עצמו:
ופרע עליו המעזיבה:
כמ"ל ופרע ראש אשה.
שגלוה מתחתי שחסי
את מעזיבת השדיה!
ולא מצי למימר כגון
שכנס לבית הקברות
שונג והתרו בו לצאת.
דאמרין שכנסות י
גמירי שהיה (באולם)
[באונס] הוא דגמירי:
קרנן טומאה הוא דלא
מיימי אבל גלוהי
מגלח. מדלא קתני אינו
מגלח דהוי רבותא טפי:
מה טעם קאמר. כלומר
כיון דתנא אינו מביא
טומאה מפילא ידענא
דאינו מגלח דהא הוא
תליא: תנא ז' וכל מילא
כל דבר שחלו שבתה ד'
היינו תגלחת קרבן: אין
לי אלא ימי טומאה. פי
טומאת שני שאין עולין לו
מן המנין דכתיב והימים
הראשונים יפלו וכ"ש
שאין ימי טומאה עולים:
ימי הלכות מנין. אם
תגלח בכבודת בימי
ניירות: ימי חלוטו
מגלח ומביא קרבן.
לצרתו: תאמר כימי
חלוטו שאין מבטל
בהם את הקודמים. והא
ליכא למימר דהיא גופה
גילף מבנין אב שהיה:
סותר הקודמים. דהא
אמרין לקמן פ"ג ג' מנין
נ"ך מן [וטומא ראש] נוד
טומאה סותרת ואין
תגלחת סותרת. וה"ל נמי
דאמרין טומאת מת
סותרת ואין טומאת צרעת
סותרת: אמרת ומה נוד
בקבר ששערו ראוי
לתגלחת. נוד: מאי לאו
לתגלחת טומאה. כלומר
שיגלח לסוף ז' כדון נוד
שנטמא ומחמת שיש לו
דין נוד. אחר לענין
תגלחת^ט כדון נוד: לא
לתגלחת טהרה. ששערו
ראוי לתגלחת אחר
שישלים נוד טהרה וכ"ל
אינו מגלח אפי"ה אין
עולים: ימי חלוטו. שאין
שערו ראוי לתגלחת נוד
אלא לתגלחת צרעתו
שהוא טעון העברת שער
קודם שיתחיל למנות נוד

הגהות וצינונים

[א] צ"ל מפרש (ברכת
ראש) [ב] צ"ל שיצא
משרה כשפרע
מעליו (כ"ד): [ג] צ"ל
טומאה (הגרי"ם)
אשכנזי: [ד] יש להוסיף
בצבעים ונפח (הגרי"ם)
אשכנזי: [ה] צ"ל ודאי
(הגרי"ם אשכנזי): [ו] יש
להוסיף ל' (הגרי"ם)
אשכנזי: [ז] יש להוסיף
שהרי דיה אנוש שלא
[ח] ולפי"ז אי"צ להגהת הרש"ש שהגיה "תחתיה": [י] ופ"ה בדפוס: [כ] ולפי"ז אי"צ להגהת ר"ב אשכנזי "יחל עליה" נירות), ולא להגהת ב"ר (י"פנ"ח נירות): [ל] וכן בדפוס: ליטא לדי"ה מה ימי וכו' ולדי"ה
אף ימי וכו', ופי"ה הגהת ר"ב אשכנזי צ"ל "למנין נירות שבעת ימי טומאתו" והי"ד א"ת עולין לו שכן מבטל בהן: [מ] א"מ: [נ] א"מ. והבי"ר הגיה ד"רמות:

מי שאמר פרק שלישי נזיר

אלא כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדף. תחילת כניסתו נמוקס
טומא בתיבה ולא לקי אכניסה^א [אלא] כי מתרין ביה שילא
בשירה וכו' פרע לו^ב עליו המעזיבה מספקא ליה דלמא [לא] בני
שהיה או דלמא ל"ש דכל היכא דלירעה טומאה תסם צעי שהיה:

ובא חבירו ופרע מעליו המעזיבה.

דווקא צאונס דאי מרנונו אי
נמי אס הוא עלמו פרע כי האי גוונא
לא ליצטעא לן אי צעי שהיה דפ"צ
לשכנסות (ד' ק"י). קאמר אהן צעיא
דנזיר טמא או דילמא צאונס גמירי
לה שהיה ל"ש צמון ול"ש צפניס:
גמירי טעון גילוח או אין טעון גילוח.
פי"ה תגלחת דטומאה ציוס שיוצא
ויטער מוטומאה דקרנן ודאי לא צעי
דחתן צמתני דמעטיה קרע לקמן
אצל תגלחת מספקא ליה אי צעי
נגלח בלא קרבן טומאה או לא דלא
צעי גילוח בלא קרבן: הגמ"ה אצל
תגלחת של טהרה ודאי צעי כשימנה
נירות של טהרה יגלח ויצא קרבנות
טהרה כדון נזיר טהור:

קרנן

טומאה הוא דלא מיימי.
דמעטיה קרע לקמן (ד' ק"י).
הא גלוהי צעי מדלל קאמר לאינו
מגלח בצעיעי שלו: **מה טעם קאמר.**
כלומר כיון דחתן אינו מביא ממילא
דענין דאינו מגלח דהא צהא תליא
דהפסוקים קרוצים זה לזה אע"פ
דגילוח ציוס ז' וקרנן טומאה ציוס
שמיני משמע ליה דכיון דאינו מביא
קרנן טומאה דאינו מגלח:

הא

תגלחת זה וזה שוין. פירוש
תגלחת טומאה מדלל תנא זה
מגלח זה אינו מגלח: **תנא שביעי**
שלו וכו' מ"ל. וכיון דתנא צעיעי שלו
עולה לו מן המנין היינו משום שאינו
מביא קרבן וממילא ידעין דאינו
מגלח כיון דאינו מביא קרבן:

ימי טומאה

שאין עולין לו מן המנין.
פירוש כשנטמא צמת שהרי אס
מנה צטרהה כמה ימים וטומא סותר
אפילו מנין הראשון דכתיב והימים
הראשונים יפלו וכו"ש^א שאזקן ימים
אין עולין לו דכתיב וכפר עליו וגו'

והיינו כשיטהר וקדש ראשו ציוס שהוא שיתחיל מנין ניירות טהרה: ימי
חלוטו שיוצב מתוך למחנה והחליטו ומנה מקלח ניירות שקבל עליו
קודם שנטרע וכו'^ב נרפא וגילח לרעתו מנין שיחזור למנות להשלים
ניירות למנין שמהנה קודם נרעת וימים צמי חלוטו לא יעלו לו מן
המנין ניירות אצל ימי הסגרו דודאי^ג עולין לו לפי שאין זקוק לגלח
כמו מוחלט ואין^ד [נחשב] לימי טומאה כמו מוחלט: הגה"ה א"ת ימי
חלוטו. שוין לימי טומאתו^ה דאין עולין לניירות ה"ג ימי חלוטו
אין עולין לו לניירות: **לא אם אמרת בימי טומאתו שכן מבטל** הוא
את הימים הקודמים. דכתיב והימים הראשונים יפלו וכו"ש ובה
גופא ילף צהאי דינא דימי חלוטו יצטלו הקודמים יפלו וכו"ש דאיכא מיעוטא
לקמן צ"ל שלשה מינין (ד' מד). על טומאתו סותר ואינו סותר על
תגלחת הכי נמי נימעוט וינמא דאינו סותר על החלטו: **[ז] בקבר**
ששערו ראוי לתגלחת. דמי לנזיר אין עולין לו מן המנין ימי חלוטו
שאין שערו ראוי לתגלחת ולכן לא דמי [לנזיר] לא כל שכן שאין
עולין לו מן המנין: **מאי** דאי תגלחת דטומאה [דאי תגלחת דטהרה].
והכי קאמר [ומה נזיר בקרבן] ששערו ראוי לתגלחת דשיער שעליו
אין עולין^ו ימי חלוטו שאין שערו עומד לתגלח לניירות טהרה

אלא היכי דמי שאלתא דרצא: כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדף.
צמת הקצרות שמפסיק צעו [צין הטומאה] (ב) ונדר צעודו צמיה
שהוא טהור ואח"כ נא חצרו ופרע את המעזיבה (ג) שהוא תחמי
שהיה השידה מעל ראשו: ה"ג כי גמירי שהיה בפנים אב"א אבראי
ל"א כי גמירי שהיה כשנטמא צמת

המקדש (ג) צפרק ידעוה טומאה^ז
נטמא צמת המקדש וטהה כדי
השתמיה חייב: אב"א אבראי. כגון
צמת הקצרות לא צעי שהיה וכיון
שפרע מתחמי את המעזיבה אע"פ
דלא טהה חייב: או דילמא ל"א שני.
דלכא והכא צעי שיעור (ד) כדי
השתמיה מיקו: בני רב אשי נזיר
והוא בבית הקברות טעון גילוח. ציוס
השצעי שלו או לא: קרבן טומאה
הוא דלא מיימי. משום דלא מיימי
קרנן אלא מאן דנטמא ליה לנירותיה
אצל גילוח צעי: מה טעם קאמר.
(ה) אינו מביא קרבן (ו) לפי שאינו
מגלח: מאי דאי הא לתגלחת זה וזה
שוין. דזה חוה מגלחין צעיעי שלהן
א"ל למלקות זה וזה שוין. וכו' יומן
לעיל: ליתנייה תנא שביעי שלו וכו'^ז
מ"ל. (ז) דהכי משמע צעיעי שלו עולה
לו מן המנין לפי שאינו מביא קרבן
ומה טעם אינו מביא קרבן לפי שאינו
טעון גילוח טומאה צ"ו זה אין צעיעי
שלו עולה לפי שיש לו לגלח צעיעי
ולקריצ קרבן צמיימי ומלוחו יוס
שמקריצ קרבן חל עליו ניירות דכתיב
(ממד"ג ו) וכפר עליו מאשר חטא על
הנפש וקדש את ראשו ציוס שהוא
(ח) דמשמע מאותו יום ויליך ניירות
דטהרה: ת"ש אין ל"י. שלא יהו עולין
לו מן המנין: א"ל ימי טומאתו.
דכתיב והיור לה' את ימי נזרו וקדש
את ראשו ציוס שהוא דמשמע מאותו
היום ויליך שהציא קרבנותיו
(ט) יתכפר ותחיל למנות לימי נזרו:
ימי חלוטו מנין. שאס נטרע צמי
ניירותו והחלטו שלא יהו עולין למנין
ניירותו: (י) מה ימי טומאתו מגלח.
תגלחת טומאה ומביא קרבן לפרים:
אף ימי חלוטו. דכתיב וכנס המטטר

את צגדיו וגלח את כל שערו (ויקרא ה) וכתיב וציוס השמיני יקח שני
כזשים וגו' אין עולין לו: שכן מבטל בהן את הקודמין. דכתיב והימים
הראשונים יפלו: תאמר בימי חלוטו שאין מבטל בהן את הקודמין.
כגון צמירות מרובה דלקמן צפרק כהן גדול ומזיר (ד' ט): תנ"ל לה
והואיל ואינו מבטל את הקודמין יהו עולים לו ימי חלוטו מן המנין:
אמרת ומה נזיר בקבר. נזיר והוא צמת הקצרות ששערו ראוי כו':
מאי דאי תגלחת דטומאה. דכיון שהיה וטעל מגלחין אותו וכו"מ
אין עולין לו מן המנין ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת טומאה
אלא לתגלחת נרעת לא כל שכן דאין עולה לו: דאי תגלחת דטהרה.
שאס לא נכנס לקבר א"י נכנס לקבר וטהר ואח"כ השלים ימי נזרו
שהוא טעון גילוח לסוף שלשים דהכי משמע ששערו ראוי לתגלחת
טהרה שאין מגלח תגלחת טומאה אלא תגלחת לסוף (ב) מיירי (ג) אצל
צמי חלוטו (ד) אינו מגלח תגלחת טהרה אלא תגלחת נרעת לסוף ז':
דאי

עומד לתגלח לניירות טהרה
שהרי זקוק לגלח לכשיתפסא מנרעתו לא כל שכן שאין עולין לו:
ימי

[א] אשכנזי וכו' מתרין.
כ"ל: [ב] מלח שאזקן
ממק וי"צ שמינין ארתן
כ"ל: [ג] מלח נחשוב
ממק וי"צ ש"ד
כ"ל: [ד] מלח דאין
ממק וי"צ מה ימי
טומאתו אין כ"ל:

(א) לקמן מ"ג. (ב) לקמן
י"א. (ג) שבתות י"ד.
(ד) במדבר ה' י"ח.

נוסחת הר"ב

(א) מ"ג: (ב) המעזיבה מעל
הקבר שהוא כו"ט:
(ג) דכתיב פירק: (ד) (מ"ד)
ליטא כ"ל: (ה) מ"ט א"ו
כו': (ו) קרבן טומאה:
(ז) וכל מילי דעמא שמו
צעיעי שלו כו"ט:
(ח) ציוס ההוא ומנה
(ט) וכל מילי דעמא שמו
צעיעי שלו כו"ט:
(י) ממה ימי טומאתו כו'
מאותו היום ויליך כו':
(יא) ומה טעם ימי
טומאתו אץ עולין לו שכן
מגלח: (יב) לתגלחת
טומאה לסוף ז': (יג) לסוף
ל' מיירי: (יד) תאמר:
(טו) שאינו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מה טעם
קאמר מה טעם אינו
מביא קרבן: (ב) ד"ה אלא ימי
וכו' שהציא קרבנותיו
ותכפר יתחיל למנות:

גליון הש"ס

גמ' אין ל' א"ל ימי
טומאתו. ע"י לקמן דף
ט ע"ב:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

[א] אשכנזי וכו' מתרין.
כ"ל: [ב] מלח שאזקן
ממק וי"צ שמינין ארתן
כ"ל: [ג] מלח נחשוב
ממק וי"צ ש"ד
כ"ל: [ד] מלח דאין
ממק וי"צ מה ימי
טומאתו אין כ"ל:

שיעורי רבנו

נזיר יז:

משולם דוד הלוי

קסג

דף יז:

רש"י ד"ה כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל, ונדר צעודו בשידה שהוא טהור, וכו'. גם הכא מפרש רש"י שגור כשהוא צמוך השידה, ול"כ מאי נפ"מ בזה, דכיון דכשהוא טהור נזיר א"כ דינו כנזיר טהור ומאי נפ"מ היכן קיבל עליו נזירות, וצפרט דעיקר הבעיה היא בנטמא באונס, דהיינו שנכנס לבית הקצרות באונס, ובזה מספק"ל אי צעי שהיה צבית הקצרות למלקות, והכ"נ מני למצעי נזיר טהור שדחפו חזרו לתוך בית הקצרות באונס אם צעי שהיה התם או לא, ומה עדיפא בכך שנכנס בשידה ונזר צבית הקצרות, ול"ע. ובתוס' ד"ה אלא משמע דנקטי דמיירי שגור צמוך, דהא כתבו דעל הכניסה לא לקי כיון שנכנס בהיתר, משמע דהיה נזיר כבר קודם, וכן משמע ברש"י שצועות יז. ד"ה נזיר בקצרה, ובהשגת הראש"ד צפ"ו מנזירות הל"ט נקט ברש"י הכא דמיירי שגור צעודו בשידה צמוך צית הקצרות.

בגמ' כי גמירין שהייה צבית המקדש אצל אבראי לא, וכו'. יל"ע מאי מספקא לגמ' אם איכא

דין שהיה אף נזיר, דמהיכ"ת שינהוג צו דין שהיה, דדין שהיה נאמר צנכנס לצהמ"ק בטומאה ומדוע ינהוג אף נזיר. עוד יל"ע מה הם דדי האיבעיא, דרש"י בסוגיין צד"ה אצל אבראי מפרש שהספק הוא אם אינו לוקה עד ששהה שם שיעור שהיה, או דלא צעינן שהיה ולוקה אף שלא שהה כשיעורא, וכן משמע מפ"י התוס' בסוגיא, אמנם מנינו לפרש אף איפכא, דיתכן דהספק הוא אי צעי שהיה וכשהה כשיעור לוקה אף שנטמא בפנים, או דלמא כיון שנטמא בפנים לא לקי אף ששהה שיעור שהיה, והספק הוא אם דין שהיה נוהג אף נזיר או דאינו נוהג כלל ומשור"כ לא לקי על שהיה ורק אם נכנס ונטמא לוקה ולא באופן דשהיה, דהנה סתם דין מטמא מקדש הוא באופן דטמא נכנס למקדש דחייב כרת על ענש כניסתו ואם התרו צו לוקה, שיעורי רבנו משולם דוד הלוי - נזיר / סולובייצ'יק, משולם דוד הלוי {עמוד 167} (743502)

אולם אם נטמא שם אינו חייב אלא א"כ שהה כשיעור השתחואה או שהשתחווה ממש (אף שהיה פחות משיעור השתחואה) כדתנן בשצועות יד:, והתם טו: גרסינן: "טומאה צעורה מנלן, (דהיינו נטמא בפנים דזהו דין שהיה) א"ר אליעזר כתוב אחד אומר את משכן ד' טמא" וכו'. ופרש"י צד"ה טומאה צעורה מנלן: "מי שנטמא צעורה מנלן מיחייב הא לא קרינא ולא יטמאו את מחניהם, שכבר טימא" עכ"ל, הרי דמבואר דלולא הילפותא דר' אליעזר הוה אמרינן דנטמא בפנים אינו חייב משום שכבר טימא, וכל האיסור הוא לנכנס בטומאה, (ואף דנאמרה הללמ"ס בהני שיעורים דהשתחואה הוא כשיעור השתחואה, כבר כתבו תוס' שם צד"ה מה"מ דהוה חמינא דהני שיעורים לאיסורא בעלמא אצל מלקות ליכא, וקמ"ל ר"א מקראי דאף מלקות איכא.) ולפי"ז לכאורה פשוט דהנדון נזיר הוא אם רק צבית המקדש נאמר דין שהיה אצל נזיר לא נאמר וממילא אינו לוקה, או דלמא לא שנא וילפינן נזיר ממקדש דחייב אף נזיר על שהיה, ול"ע מה פרש"י דאי לא ילפינן ממקדש א"כ לוקה אף בלא שיעור שהיה, ולפרשו נמצא דפשיטא דאיכא דין שהיה נזיר, וכל הנדון הוא רק אם צעינן שיעור שהיה או לא, והיא גופא ל"ע מנ"ל הכי, הא דיתכן דנזיר ליכא כלל דין שהיה, דהא חזינן דצמקדש לולא הילפותא דר"א הו"א דליכא חיוב על שהיה כלל, וצ"ע ל"ל דילפינן נזיר ממקדש, וא"כ מהיכ"ת השתא לחלק ולומר נזיר עדיף ממקדש וחייב אף בלא שהיה, הא כיון דילפת ממקדש אית לן למימר דהו דומיא דמקדש ואינו חייב בלא שהיה.

ועיין ברמב"ם פ"ו מנזירות הל"ט שכחב: "נכנס לשם בשידה תיבה ומגדל וצא חזירו ופרע עליו את המעויצה ונטמא, אף ע"פ ששהה שם אינו לוקה", ומבואר להדיא דס"ל דהספק הוא כנ"ל, אם איכא דין שהיה לוקה כשהה, ואם ליכא דין

משולם דוד הלוי

נזיר יז:

שיעורי רבנו

קסד

שהיה אינו לוקה כלל אף ששהה כשיעור שהיה, דרק נזיר טהור שנכנס ונטמא בכניסתו לוקה, אבל דין שהיה ליכא ואינו לוקה כלל, והו' כמשנ"ת ולא כרש"י ותוס', ועיי"ש בהשגת הראב"ד דס"ל כרש"י ותוס' דאם שהה כשיעור ודאי לוקה ורק בשהה פחות מכשיעור מספק"ל. אולם פסקי הרמז"ם תמוהים וגראים כסותרים, דהכא פסק דאין לוקה על שהיה, ואילו בהל"ח כתב דמי שנדר בצית הקצרות חלה עליו נזירות ולוקה על שהייתו שם, הרי דלוקה על שהיה, ומאי שנא ממי שנכנס בשדה תיבה ומגדל, ועיי"ש בהשגת הראב"ד וזכנס"מ שם. (ומש"כ שם דאם התרו בו אינו מגלה כשינא משם, ו"צ מה החידוש בזה, הא שיטת הרמז"ם היא דטומאת צית הקצרות הו' מן הטומאות שאין הנזיר מגלה עליה, כמ"ש שם בסוף ההלכה, וז"ע.)

וע"ע שם בפ"ה הלי"ט שכתב דנזיר שנכנס לאהל המת או לצית הקצרות בשגגה ואח"כ נודע לו והתרו בו ושהה שם כדי שיעור השתחואה כמו טמא במקדש לוקה, הרי דנקט דאף לענין נזיר איכא דין שהיה וז"ע מאי שנא מנכנס בשדה תיבה ומגדל, (ומש"כ שם כמו טמא "שנכנס" למקדש, לכאורה הוא ט"ס והול"ל כמו טמא "שנטמא" במקדש, דבטמא שנכנס ליכא דין שהיה כלל, עי' פ"ג מציאת מקדש הלכ"א וכ"צ) ועי' בלח"מ שם, וע"ע ברמז"ם פ"ג מאכל הל"ד לענין כהן שנכנס לאהל המת שכתב נמי דאם שהה שם שיעור השתחואה כטומאת מקדש לוקה, הרי דס"ל דאיכא דין שהיה אף אצרא, וז"ע מאי שנא מהא דנכנס בשדה תיבה ומגדל דנקט פשוט דליכא דין שהיה, ותו דהכא מספק"ל לרבא ונשאר צמיקו ואמאי פסק לחומר דלוקה, וז"ע בשיטת הרמז"ם.

שייך כלל השתחואה, ואין לומר דאין נריך השתחואה בפועל והו' רק שיעורא צעלמא כדי השתחואה וממילא שייך כשיעור זה אף במקום דלא שייך השתחואה, דעיין בגמ' שם יו'. דבעי רבא: "חלה עלמו באויר עורה מהו, כי גמירי שהייה שהייה דצת השתחואה דלאו צת השתחואה לא גמירי, או דלמא צפנים שהייה גמירי ל"ש דצת השתחואה ול"ש דלאו צת השתחואה, חיקו", ואי נימא דהו' רק שיעורא צעלמא כמה ישהה, א"כ מה אכפ"ל דתלוי באויר ואינו יכול להשתחוות הא מ"מ שהה כשיעור, אלא מוכח מינה דשיעור שהיה כדי השתחואה שייך אף להשתחואה בפועל, ובעינן שהיה היכולה לצוא לידי השתחואה בפועל, וע"ע בחדושי הרשב"א שם דמצואר בלשונו כן, וא"כ ז"ע מה שייך שהיה בנזיר בצית הקצרות הא לא שייך השתחואה כלל החס, כך הקשה מרן ז"ל. אמנם באמת יעויין ברש"י שצועות שם דמפרש דזהו גופא הצעיא לענין נזיר בקצר, עיי"ש ד"ה צפנים גמירי שהיה שכתב: "בטומאת עזרה דשייכא צה השתחוייה" עכ"ל. ומשמע דמפרש הצעיא דלמא ילפינן שיעור שהיה לנזיר משיעור שהיה דטומאת צהמ"ק, או דלמא דוקא צפנים איכא שיעור שהיה דהתם שייכא השתחואה ושייך נמי שיעור כדי השתחואה, אבל בחוץ דליכא השתחואה ליכא שיעור שהיה, וזה גופא ספק הגמ'.

וע"ע שם בפ"ה הלי"ט שכתב דנזיר שנכנס לאהל המת או לצית הקצרות בשגגה ואח"כ נודע לו והתרו בו ושהה שם כדי שיעור השתחואה כמו טמא במקדש לוקה, הרי דנקט דאף לענין נזיר איכא דין שהיה וז"ע מאי שנא מנכנס בשדה תיבה ומגדל, (ומש"כ שם כמו טמא "שנכנס" למקדש, לכאורה הוא ט"ס והול"ל כמו טמא "שנטמא" במקדש, דבטמא שנכנס ליכא דין שהיה כלל, עי' פ"ג מציאת מקדש הלכ"א וכ"צ) ועי' בלח"מ שם, וע"ע ברמז"ם פ"ג מאכל הל"ד לענין כהן שנכנס לאהל המת שכתב נמי דאם שהה שם שיעור השתחואה כטומאת מקדש לוקה, הרי דס"ל דאיכא דין שהיה אף אצרא, וז"ע מאי שנא מהא דנכנס בשדה תיבה ומגדל דנקט פשוט דליכא דין שהיה, ותו דהכא מספק"ל לרבא ונשאר צמיקו ואמאי פסק לחומר דלוקה, וז"ע בשיטת הרמז"ם.

בסוגיין משמע דשייך שילקה רק אם נוהג דין שהיה בנזיר, והנה בנזיר נאמרו צ' לאוין לענין טומאה, עי' ברמז"ם ריש הל' נזירות צמנין הלאוין אות ח': "שלא יכנס לאהל המת", אות ט': "שלא יטמא למתים", וכן הוא בפ"ה שם הלי"ח: "נזיר שנכנס לצית וכו' הרי זה לוקה שחיס אחת משום לא יבא ואחת משום לא יטמא", וכן הוא בצהמ"ז ל"ח ר"ז: "הזהיר הנזיר מלהטמא למת", ול"ח ר"ח: "הזהיר הנזיר מלהכנס באהל המת", ואמר מרן ז"ל דשהיה שייך רק לענין הלאו שלא

ברן ז"ל הקשה דמאי מיבעי ליה הכא אם צעינן שהיה למלקות בנזיר, הא הכא לא שייך שיעור שהיה כלל וכלל, דשיעור שהיה הוא כדי השתחואה כדאיחא בשצועות טו'; ונזיר בצית הקצרות לא

מסורת הש"ס
עם הוספות

(א) נזיר דף יז. ע"ש,
(ב) סנהדרין פג. א. נזיר
(ג) לקמן לה. (ד) עיי'
גיטין לד. רש"י ד"ה
הולכת. (ה) ועיי' משנה
למנן ול"מ הלכות שגגות
פ"א הי"ד. (ו) לפיל ג.
(ז) עיי' לקמן כ"ה.
(ח) ד"ה צריך.

גליון הש"ס

גמ' היכי משכחת ד"ה.
עיי' סנהדרין דף פג ע"א
מוס' ד"ה ולא:

הנהגות ציונים

(א) ליתא בדפוס (גליון)
ובאמת הוא מיוחד
(דק"ט) 3 בדפוס נוסף
אביי מרבא רבה הוא
ולא רבא: א. צ"ל
משנכנסו וכו' בדפוס
(גליון) כ"ה במהרש"ל
לעיל ט"ז ע"פ הסדר
בדפוס שייך דבור או
להלן אחרי ד"ה או, ועיי'
סוף ספר רב יצ"ע ע"ה
שכתב טעם למה שנסדר
דבור זה כאן: (ה) [עיי'
לעיל ט"ז ע"פ (גליון):
1] בהנהגות הבי"ח שם
מניה נזיר: [2] ג"ז שייך
לפיל טו ע"ב (גליון):
[3] נדפס חשב (מצד
דבש באה"מ) וברש"י
כ"ב דפוס וחס"ב:
[4] צ"ל שיהיה
(מהרש"ל): [5] ועיי'
הלכה טו פליגי ר"ש ור'
עקיבא ר"ש מחייב ורוע
פוסט אבל דשרי לכתלה
ליכא למי' בהבדל תני
ההוה ביישא היה עומד
וקורב וכו' פירש חרי' ז'
לא יטמא ולא קפליז ר"ע
ועיי' בהד"א שם ב"ק
הלכות טומאה טו [1]
(גליון):

ליקוטי רש"י

נזיר בקבר. כגון שנתם
שניה מינה ומגל בית
הקברות שפסקו ב"ט לזן
הטומאה (וגל) [וגל]
עשירי שניה שזהו טעם
ואפי"כ לא חזבו ופעל את
המעשה [מעל הקבר]
שזהו תמחו שהיה
היה מעל ראשו ור"ה
ז"ה: בעי שהיה
במקום. ללא ליקו' עד
לפניה פ"ה פירש שיעור
השמייה [מיכר]
לפניה [כמפ"ש גמ'
שנעונו פתק ידוע
הטומאה (ז) [שם].
בפנים גמירי שהייה.
כי גמירי שהיה כשנמא
בית המקדש [למנן]
בית ידועה הטומאה
טעם צ"ח המקדש ושהיה
כדי השמייה חייב ביום
צ"ה גמירי. כגון ביום
הקברות לא בני שהיה
ויקון שפעם תמחו את
המעשה אפי"כ ללא טעם
חייב או ד"מא וכו'.
דהבא והבא בני שיעור
כדי השמייה תיקו [שם].
ש"מ
במיתה. אזהרה ליהיה
פ"ל כל הוסיף מניח
בשמייה קדשים [ומחם
טו: ויטרו מקדש בני
ישאלו ולא יתלו ביה
טומאה דכתיב מהיה
אמור אליהם לזוהיכם
101 [מהנהגות גב].

דיעות הטומאה פרק שני שבועות יז.

יז.

או דלמא בפנים גמירי שהייה. בטומאה שארעה לו צמח העורה:
ת"ה עצמו באויר. כדי שהיה: טימא עצמו במזיד. ואם תמני
לומר כר"ך שהיה למלקות בטומאה אונס ושהייה מזיד טומאה מזיד
מי צעיר שהיה או לא: נזיר בקבר. נזיר שנטמא באונס צמח

צמח הקצרות דמיא לנטמא בעורה
שלא נחמיב (בפנים⁶) צניקתו כגון
שנכנס לצמח הקצרות צעירה שזה
ומגל וצמח חצרו ופרע עליו זית
מעוצב נג האהל⁷ ונטמא באויר צמ
הקצרות והמרו צו אל ולא יא ומיאו
לא שהיה כדי השתחוה: צריך שהייה
למלקות או א. קרן לא שייך הכא
כלל שאין כרת נזיר שנטמא וקרן
נזיר טמא לא אטון טומאה אחי
אלא למחל עליה מירות טהרה⁷ כשאר
מחוקרי כפרה וענין זה מפורש
שהייה זו צמח נזיר: בפנים גמירי
שהייה. בטומאה עורה שיהיה צמ
השתחויה: אפי"כ כל היום כולו.
שהיה צמח שהיה הולך ויואל צמח
פטור: מהו שיצטרפו. היה יואל
בקצרה ושהיה מעט וזמר והלך דרך
ליאמו ושהיה מעט מהו שילטרפו
לכשיעור: תפשוט ליה מדיריה.
דלא מנטרפי דהא איהו הוא דלמר
אפי"כ כל היס כולו: התם בד"א
שהיה. צמח הולך כלל: בעא מיניה
אביי מרבה. צר נחמיב שהיה רצ"ה
וכל היכא דליכא צמח מיניה⁸ רצה
הוא ולא רצה: בא לו בארוכה
כשיעור קצרה. שילך צמח הארוכה
אלא כן נמרוה עד שלא שהיה
צמח אלא כשיעור דרך קצרה
צמח צמח מהו: שיעור. ארוכה
גמירי לחיוב וליכא: או דלמא דוקא
גמירי בארוכה חייב. לא שצ"ל לא
שנא לא כן: לא ניתנה ארוכה ליהדות
אצלו. להמיר אפילו נמרוה: דקיימא

ת"ה עצמו באויר עורה מהו. אית ספרים דגרסי אור עורה
בעורה דמי או לא וקשה דצפרק [כל הפסולין] (ומחם דף לב)
אמר טמא שהכניס ידו לפנים חייב דצפרק צמח שמה צמח וצפרק
כל הפסולין (סע דף לב): נמי אמר ואי אמרת צמח צמח שמה
צמח היכי מעייל ידיה צמחנות

משמע דאור נמי נתקדש ועוד אי
לאו בעורה דמי אפי"כ כשמויך דס
ואיכרס למוצח יפסל ציולא¹ ונראה
כגירסת הספרים דגרסי כי גמירי
שהייה היכא דצר השתחוה הוא:
² צריך שהייה למלקות. צמימא
עצמו צמח חייבי אצל

אם היה שרץ נמקדש והמרו צו שלא
יטמא עצמו צמח שהיה נמי מילקא
לפי כדמוכח צפרק מי שאמר חייבי
נזיר (מור ז. וס) דקאמר התם צמי
רצה נזיר³ והוא צמח הקצרות או
צמי שהיה או לא וקאמר ר"ד
אלימא (ה) דקאמר לא נמור מי צמי
שהייה כו' ואין לתמוה דהתם צמי
רצה אי גמירי שהיה אצרחי אצל
צמי למלקות פשיטא ליה דגמירי
שהיה דהתם צמי אצל דצמי
גמירי שהיה למלקות צמח מהו
ור"ה גרס התם רצ אפי"כ רצ אפי
צמי ליה (ג) הכא צמח: "א ו
צמי שהיה למלקות הכא משמע דלפי
לשהייה דלא קמיצמיל ליה אלא אי
צריך שהיה כשיעור השתחוה או
לא וקשה דצפרק צמח למכות (ד)
סע. וסע) חן גבי היה לובש כלאים
ואמרו לו אל תלבש אל תלבש והוא
פושט ולובש חייב על כל אחת ואחת
ואמר רב צמי צמח לא פושט
ולובש ממש אלא מכניס ומוליך ידו
צמח אונקלי שלו רצ אפי"כ חייב
לא שהיה אלא כדי לפשוט וללבוש
מכלל דרב צמי לא ממיב צמחיה
אלא

וי"ל דרב צמי לא פליג אדרב אפי"כ אלא דלא נחת לאשמעינן
חידוש של שהיה אלא לאשמעינן דצמח צמח חייב אפי"כ
על פי שאינו לובש כל המלבוש אפי"כ לרב צמי לא לפי שהיה משום
דבור לאו שאין צו מעשה והכא חייבי למי"ל לאו שאין צו מעשה
לוקח עליו" אפי"כ חייבי לענין אסור מלקות ולא לענין חיוב ורב אפי"כ
דפליג עליה התם ומש"כ⁴ שהייה כמעשה כיון דתחילת הלבוש ע"י
מעשה והכא אפי"כ לא צמינן מעשה כדי השתחוה מ"מ צמינן
כדי יואל והכא אצל צמח חייב לא כי היכי דצמינן גבי כלאים
כדי פשיטא ולבוש ונראה דאפי"כ חייבי שהיה כדי השתחוה
למלקות צמח חייבי היינו משום דדמו לשהייה דקרבן דגבי מקדש
אצל גבי כלאים פשיטא דלא גמירי דלא שייך התם השתחוה
כלל: טימא עצמו במזיד מאי. צריך לומר דצמח שטימא עצמו לא
ידיע שהיה צמח דלא ידע וטימא עצמו צמח אפי"כ שכן אפי"כ לא מייחייב קרבן דהא לא שז מייחייבו הוה⁵ ואי למלקות צמי לומר דלא
המרו צו אלא לחחר שטימא עצמו דאם התרו צו קודם לא צמי שהיה כדפי"כ לעיל⁶: נזיר בקבר צריך שהייה למלקות או א. ואפי"כ
והאמר צ"ה ג' מיינן (מור דף מב וס) גבי נזיר שהיה מת מונח על כחפו והושיטו לו מת אחר ונגע צו יכול יהא חייב ת"ל ולא יחלל צמי
שאינו מחולל יא לא שמתחיל ועומד ופריך מדתני היה מטמא והמרו צו אל תטמא אל תטמא חייב על כל אחת ואחת ומשני כאל
צמי צמי כאל שלא צמי צמי משמע כל זמן שלא פירש מן המת אפי"כ חייב צמי שהושיטו לו מת אחר משום דלפי מוסף טומאה על
טומאה (א) וכל זמן שמונה טומאה על כחפו מי שנגע צו טמא טומאה ז' ולא מייחייב אלא שלא צמי צמי כדפי"כ שכן פירש מן הראשון דמי
שהיה (ז) ונגע צו לא היה טמא אלא טומאה ערב לך כשחור ונגע צו חייב שהוסיף טומאה בגיעה צו דמי שהיה⁷ נוגע צו צמח
נגיעה צו יהיה טמא טומאה ז' ואפי"כ הכא אמאי ילקה על שהייה כל זמן שלא פירש וי"ל דהא דפטור ליה כשהושיטו לו מת אחר היינו
בשלא הספיק להשליך מת הראשון מעליו לפיכך אינו מוסף טומאה אצל הכא הוא מוסף טומאה שכל שעה הוא מוזהר לפרוש מן
הקבר ור"ה מפרש דהכא חייבי שנטמא כמון להשיה דלא פירש נמי מוסף לו יוס אחד ע"י שהייה ונראה דהיה נזיר דמפליג
צין צמי צמי צין שלא צמי צמי אחי כמ"ד צמח שמת (פ"ה) דאפי"כ באותו יום שנטמא אינו יכול לחזור ולטמא
לפי שמוסף טומאה צמי צמי כדפי"כ אצל למאן דשרי התם ליטמא באותו יום עצמו דלא חייב ליה תוספת טומאה כיון שאינו מוסף
ימים לא אחי: אי דשהה בר כרת הוא. ק"ה ר"ה מה צמח אפי"כ חייב דהא קיימא לן (מס"ד דף כג.) חייבי
כרימות שלקו נפטרו מידי כרימתן ואם צמח כרת נשאר עליו מיחה ועוד נפקא מינה דמיחה כגון שהוזהר שטימא וצמח צמח מקדש:
אפי"כ

עין משפט
נר מצוה

דף א מ"י פ"א מהל'
שגגות הלכה ד:
דף ב מ"י פ"ג מהל'
פ"א מקדש הל' פ"א
פ"א מהל' שגגות סע:
דף ג מ"י פ"ו מהל' מירות
הלכה מ ט סמג לאון
ר"ע פ"א:
דף ד מ"י פ"ג מהל'
פ"א מקדש הלכה כד
סמג לאון דס:
דף ז מ"י סע פ"ה הל' א
סמג לאון סה:

הנהגות הב"ח

(ב) תומ' ד"ה צריך וכו'
אלימא דקאמר ליה
לא: (ג) בא"ד לה הכי
צמח: (ד) ד"ה נזיר וכו'
טומאה דכל זמן:

רבינו הננאל

אדם טמא שחלה
עצמו באויר עורה, אם
חייב משום טמא מקדש
או דלמא כיון דלא נגע
לא. ועלמח בתוק: (א)
וכן בעיא דרבא דבבא
להחייב קרבן דאי
גמירי לה צריך שהייה,
אבל מזיד למלקות צריך
לא. ועלמח בתוק: (א)
וכן בעיא דרבא דבבא
להחייב קרבן דאי
גמירי לה צריך שהייה,
אבל מזיד למלקות צריך
לא. וכן נזיר בקבר צריך
שהייה למלקות או לא.
אלו הבעיות כיון עלו
בתוק וקיימא לן כל
תיק דאסורא לחומרא,
וכיוצא בנזיר כהן בזמן
הזה הנכנס לבית
הקברות: ירושלמי עו
כמה היא השתחויה
משום י' יהושע בן לוי
אמרו כדי שאילת שלום
בין אדם לחבירו, משום
ר' יוחנן אמרו כדי
שאיבת שלום תלמיד
לרב שלום עליך ובי
ומור: נטמא בעורה
ואין ליצאת ריש ארס
ועין דרכים ארוכה
כ"י אמה ואחת קצרה עשר
אמות. יצא בארוכה חייב
בשלה ליה צמחיה.
אפי"כ אם יצא בקצרה
פטר. אמר רבא ואפי"
עקב צמח דלמא פטור
הוא ושהיה כלום
אלא מהלך דמי שצא
לחוק. בעא מיניה אביי
מרב: בא בארוכה דרך
קצרה מהו, כגון שרץ
בארוכה יצא כשיעור
יצאתו בקצרה מהו. איל
חייב לא נתנה ארוכה
לידות אצלו, כלומר
כולי עלמא חייב בה וזה
פטור. ואתקרי לה ר'
ידרא אי הכי דלא צריכי
שיעור אלא לעולם
בארוכה חייב בקצרה
פטור. אה דתיב טמא
שימש במיתה היכי
משכחת לה. אי שהה
ושימש בר כרת הוא אי
לא שהה היכי שימש.

חשק שלמה על ר"ה

(א) גירסת ד"ה צריך דמל'
קודם שנגע צמי שפיה
למלקות וכה"ל במתה ראשונים
וכ"י מהמס'.

סימן עו

בדברי הרב המגיד שכל לאו שמשכחת בו מעשה אפילו לא עשה מעשה לוקה

תשובה

להרבני מוה' בער הנ"ל.

אשר הקשה ממה דפסק הרמב"ם בפ"ג מעכו"ם [ה"א]
שאין האיש המתגלה לוקה אלא א"כ סייע למגלה,
ולדברי הרב המגיד בפ"ג משכירות ה"ג שכל לאו שמשכחת בו
מעשה אפילו לא עשה מעשה רק דיבור הוא לוקה להרמב"ם
לכן חוסם בקול לוקה שהרי אפשר לחסום במעשה¹, קשה כיון
דזהתגלות משכחת בו מעשה דהיינו מסייע, א"כ גם אם לא
סייע יהיה חייב. הגה לא עיין בדברי הכס"מ שם שכתב, שאם
לא סייע לא די שאינו לוקה אלא אפילו לא עבר כלל על לא
מעשה כיון שאינו עושה מעשה כלל לא שייך שעובר על לא
מעשה. ודברי הכס"מ מוכרחים הם דעת רבינו הרמב"ם,
דאל"כ היה לו להרמב"ם לומר המתגלה עובר בל"ת אבל אינו
לוקה אלא א"כ סייע, וכמו שכתב בפ"א מחמץ ה"ג שאם היה
לו חמץ קודם פסח וזא הפסח ולא ציערו, אע"פ שעבר על שני
לאוין אינו לוקה, כן היה לו לומר במתגלה אע"פ שעובר בל"ת
אינו לוקה אלא א"כ סייע. אלא ודאי האמת בדברי הכס"מ
שלהרמב"ם אינו עובר בל"ת כלל. ואין זה דומה לחוסם בקול
שאע"פ שאין עקימת שפתיו מיתשב מעשה לענין מלקות מ"מ
חשיב איסור לאו, שהרי עכ"פ הוא חוסם הבהמה בקולו
ורחמנא אמר לא תחוסם, ולכן כיון שעכ"פ עובר על ל"ת סובר
הרב המגיד דשזב לוקה כיון דמשכחת בו מעשה גמור.

ודברי הכס"מ הנ"ל צריך אני ליתן בהם תכלין. דלכאורה
קשה, א"כ גזי מניח חמץ מדוע עובר בל"ת כיון
שאינו עושה שום מעשה, וכן המותר בקדשים עובר בל"ת,
וכדומה לאלו לאוין שאין בהם מעשה². וכן קשה עליו ממה
שאמרו שם במס' מכות כ' ע"ג, תני תנא קמיה דרב חסדא
אחד המקיף ואחד הניקף לוקה א"ל כו' דאמר לך מני רבי
יהודה היא דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו, רבא אמר
במקיף לעצמו ודברי הכל, רב אשי אמר במסייע ודברי הכל.
ולדברי הכס"מ שאפילו ל"ת אינו עובר אין שייך לומר ר"י
היא. ועד כאן לא שמענו אלא לאו שאין בו מעשה, אבל היכא
שאפילו לא ליכא מלקות מאי עבידתיה. והריטב"א בחידושו
באמת הוכיח מזה שעכ"פ עובר בל"ת.

והנלע"ד דעת הכס"מ דהיכא דגלי רחמנא דקפיד גם בלי
מעשה כגון לא תותירו ממנו עד צוקר, ודאי
שעובר על ל"ת, אלא דמלקות ליכא דמלקות כתיב [דברים כ"ח,
ג'ח] אם לא תשמור לעשות, וכן חמץ הרי מלינו שקפיד רחמנא
להשצית חמץ שכבר יש ברשותו, וכתיב ג"כ לא תעשה דכתיב לא

יראה ולא ימלא, אמרינן שגם צמניח חמץ ברשותו כי היכי דעבר
על עשה עבר ג"כ על ל"ת. ופשיטא לפי מה שביארתי בנו"ב
מהדו"ק חלק או"ח סי' כ' דגו"ש דשאר שאלו קאי ג"כ על
שאר דאך זיוס הראשון תשציתו שאור כו', ולכן עכ"פ עובר
בל"ת. ולפי זה בהקפה דכתיב לא תקיפו בלשון רבים והמקיף
והניקף כתובים כאן, א"כ לפי מה שפירש בחתלה דלא משכחת
מעשה בניקף כלל, על כרחך אפילו בלי שום מעשה עובר בל"ת,
דרחמנא אמר ולא תקיפו, והרי זה ממש דומיא דלא תותירו עד
צוקר שעובר בל"ת, אבל עכ"פ אינו לוקה, ולכן הקשה על
המלקות לחוד, ומשני הא מני ר"י היא. אבל אחר שחידשו רבא
ורב אשי דשפיר משכחת מעשה בניקף, אם כן שפיר שזב אמרינן
דכלא מעשה ליכא ל"ת כלל,
וצפרט שפשוטו של תקיפו
משמעות שעושה מעשה וקאי
על המקיף ועל הניקף*.

הג"ה מכן המחבר

* ובוה יש לדחות דברי השי"ך
בנקודות הכסף (יו"ד סי' קצ"ח [בט"ז])
סי' כ"א, דרצה לחלק בין ניקף למסייע
בשאר איסורין מכה דברי רש"י [מכות
כ' ע"ב ד"ה דאמר], דלאו דלא תקיפו
נאמר בלשון רבים גם על הניקף, ולפי
דעת אמ"ו הגאון ו"ל זה הוא רק לפי
מה דאוקמיה כו' יהודה דלאו שאין בו
מעשה לוקין, אבל לרבא ולרב אשי אין
לחלק בין ניקף לשאר איסורין. אמנם
לפי מה דמסקי התוס' בשבט דף צ"ג
ע"א ד"ה אמר רב זביר, דרב אשי סובר
מסייע אין בו ממש, על כרחך צריכין
לחלק בין ניקף לשאר איסורין, ודו"ק.
אך בחידושי ריטב"א [מכות שם] מחלק
בין מסייע דניקף לשאר מסייע. ועיין
בט"ז או"ח ריש סי' שכ"ח.

ומה שהקשה עוד מעלתו על דברי הרב המגיד

הנ"ל, ממה דפסק הרמב"ם
פ"א מחמץ [ה"ג] שאינו
לוקה כי אם בקנה חמץ בפסח
או חימאו שעשה מעשה אבל
אם היה לו חמץ ולא ציערו
אע"פ שעובר בשני לאוין אינו
לוקה, ולדברי הרב המגיד
קשה, כיון שמשכחת לה מעשה

היה לו ליחייב גם בלי מעשה³. וגם זה לא קשה, דהרב המגיד
קאמר היכא שיכול לעבור ע"י מעשה חייב גם בלי מעשה, והיינו
כמו חסימה שהרי יכול לעבור עתה לאו זה במעשה, וזה דומה
למה שאמרו [מנחות י"ח ע"ב] כל הראוי לצילה אין צילה מעכבת
בו. אבל המעשה חמץ, הרי על חמץ זה אי אפשר לעבור במעשה
שהרי כבר הוא שלו, ולהפקירו או למכרו ולחזור ולזכות בו אי
אפשר שאינו ברשותו לא למכרו ולא להפקירו⁴. ואפילו לפי מה
שחידשתי במס' פסחים דף ו' ע"ג דאם הנכרי משך החמץ
קנאו⁵, מ"מ אין זה ציד הישראל שיזכה בו נכרי, וגם כשיזכה בו
אין ציד היהודי שיחזור הנכרי ויתנו לו, ולכן אין צידו שיכול
לעבור בקום עשה על חמץ זה ולכן אינו לוקה⁶. וגם בלאו הכי יש
לדחות קושייתו, דהרב המגיד לא קאמר אלא דחסימה שאפשר
במעשה גם החסימה בקול היא כמעשה, והיינו כיון שהקול הוא
ג"כ עכ"פ קצת מעשה, אבל המתגלה וכן המעשה חמץ שאין שם
שום מעשה כלל, לא מהני מה דמשכחת (לו) [ליה] ע"י מעשה⁷.

2. עיין לעיל סי' ס"ג ובהערה ו'.

1. עיין מהדו"ת יו"ד סי' קס"ח.

ומה שהקשה על הרב המגיד [דלדבריו] נשאר קושיית הגמ' צריש מכות [צ' ע"ב] ותיפוק ליה מלא מענה, והריטב"א הקשה שם [ד"ה ותיפוק], למ"ד עקימת שפתיו הוא מעשה נסחר תירון הגמ' דמשי דהוי לאו שאין צו מעשה, וא"כ להרב המגיד קשה, אפילו למ"ד עקימת שפתיו לא הוא מעשה מ"מ לוקין שהרי אפשר להעיד ככתב לפי מה שפסק הרמב"ם בפ"ט מהל' עדות [היי"א, עיי"ש בכס"מ] דזעינן שיהיה ראוי להגיד צפוי, וא"כ אם אינו אלם יכול להעיד ככתב והרי זה מעשה גמור, וכיון דמשכחת מעשה חייב נמי אפילו לא עשה מעשה. זה תורף קושייתו". ואני תמה עליו, כי מי שרצה

להקשות על הרמב"ם אינו יכול להקשות מדברי המפרשים רק מדברי הגמרא, והרי לפי שיטת רש"י בסנהדרין דף ס"ה ע"ב דגריס שאני עדים וזממין הואיל וישנן בראיה, ע"ש, א"כ אפילו העידו ככתב ידן שכתבו עדותן צפוי צ"ד, אפ"ה הוא לאו שאין צו מעשה, שעיקר עדותן על מה שראו או שמעו וראיה ושמיעה אין בהן מעשה. ודברי הריטב"א הם עפ"י שיטת הרי"ף שם בסנהדרין [ט"ז ע"ב מדפי הרי"ף] דגריס שכן ישנן (צ"ל) [צ"ל]. עיין בחידושי הרי"ן לסנהדרין שם. ולכן קושיא זו בטלה, דהרמב"ם יכול להיות שהיה לו גירסת רש"י. דברי הד"ש.

סימן עז

גבה מגוי בחובו בפסח דגן רחוק, אם מותר להחזירו תמורת תשלום

תשובה

שלום לכבוד אהובי תלמידי התורני המופלא הר"ר זלמן י"ץ.

מכתבו קבלתי, ואשר שאל על דבר אחד שהיה לו חוב אלל נכרי אחד ולא היה יכול לגבותו וצ"ל הפקודה מהשררה יר"ה לקחת מהנכרי כל הנמלא ולהציא החוב לידי גוויינא, והפקודה צ"ח צימי חג הפסח, ולקח היהודי את כל אשר היה להנכרי וצחוק הנמלא היה דגן והכל לקח היהודי, ואחר הפסח העידו יהודים שאותו דגן היה מתחתית הצור ומרוחצים והרי זה חמץ שעבר עליו הפסח, ואותו הנכרי אמר שהוא מרוצה ליקח הדגן בצורה ולשלם תמורת הדגן. ועל זה פלפל מעלתו, והציא דברי מג"א צסי" ח"מ סק"א, דהיכא דעבר ישראל ולא ציערו רשאי לומר הרי שלך לפניך והציא ראייה מגזול חמץ ועבר עליו הפסח דאומר לו הרי שלך לפניך [צ"ק ז"ח ע"ב]. וש"כ הציא דברי העטרת זקנים שדחה ראיית מג"א, דשאני גזול מן ישראל וא"כ גם להיפך אם הגזול ישלם יהנה הגזול מחמץ שעבר עליו הפסח. והנה צודאי שאין דברי העט"ז כדאים לדחות דברי מג"א, ובפרט לפי מה שציאתי בחיבורי נו"צ מהדו"ק חלק או"ח סי' כ' שהגזול חמץ ועבר עליו הפסח ואומר להגזול הרי שלך לפניך אינו נאסר על הגזול ומותר ליהנות ממנו והגזול לא עבר עליו כלל בצל יראה, וא"כ ממילא נסתרים דברי העט"ז ודברי המג"א שרירין וקיימין.

יש לומר דשם ספיר מסופק, משום דאולי המלוה נתחייב בפשיעתו שלא מכרו, אבל נגד הכותי ללא שייכי דיני פקדון ולא מתחייב בפשיעתו ספיר יכול לומר הרי שלך לפניך. אלא דהרי אפילו בפקדון אסור המג"א צסי" ח"מ מחשש אולי יחזור וימכרו לישראל, וגם צידון דידן לא בתורת משכון לקחו רק בתורת גוויינא והרי הוא שלו לגמרי, ואם כן הוא מוכרו עתה לנכרי, וזה פשיטא שאסור כיון שנאסר בהנאה, אך כיון שצבעה שלקחו לא ידע שהוא דגן מחומץ א"כ לא זכה צו כלל, והרי זה דומה למה שנתבאר ציו"ד סי' קמ"ו סעיף ג', הלוקח גרוטאות מן העכו"ם ומצא בהם אלילים אם נתן מעות ולא משך יחירם להעכו"ם, וכן אם משך ולא נתן מעות אע"פ שמשיכה בעכו"ם קונה כמקח טעות הוא. והכא נמי, אע"פ שמשך הישראל את הדגן מ"מ כיון שצפסח עשה משיכה זו אם היה יודע שיש צו חמץ לא היה מושך, והרי זה משיכה בטעות ולא קנה החמץ ונשאר של הנכרי רק שאחריות היה על ישראל, ויכול לומר הרי שלך לפניך. ואף שמצואר שם ציו"ד שאם משך ונתן מעות יולייכס לים המלח, הנה צ"ח צ"ח זהו רק חומרא שם מפני מראית עין דמחזי כמזבין אליל, וא"כ י"ל בשלמא צ"ליל אם הוא של ישראל יש איסור תורה במכירתו חשו למראית עין, אבל בחמץ אף שצחוק הפסח יש איסור תורה ועבר עליו צ"ל יראה מ"מ מה שכבר עבר ליתא בצורה, ועכשיו אחר הפסח אינו אסור רק משום קנס דקי"ל כר"ש [פסחים כ"ט ע"א], וצ"ח צ"ח אולי לא חיישינן למראית עין לאסרו דציעבד. והנה ע"כ כל זה עדיין נשאר החשש של המג"א שאסור להחזיר לנכרי אולי יחזור וימכרו לישראל.

ואמנם גוף הדין זה שהמציא המג"א שיחוש שמה ימכרו לישראל, אני תמה ולא מצאתי לו ראייה. שמה שהציא המג"א שם [סי' ת"מ] מס' חס"ו [סעי' א'], וכן מהגהות מיימוניות סוף הלכות חמץ. לדעתי אין

ואמנם דברי מג"א שם הם בפקדון שהפקיד הנכרי אלל ישראל ומחזירו לנכרי ואינו לוקח שום דמים אלל שניצל צוה מתשלומין, אבל אם הוא משכון צ"ל ישראל וכשמחזירו מקבל דמיו, יש לעיין בזה. והנה צסי" ח"מ סק"ה מסופק המג"א אפילו בישראל שהשליך חמץ אלל ישראל ועבר עליו הפסח אם יכול לומר הרי שלך לפניך. אך